

Briuselis, 2014 m. vasario 5 d.
(OR. en)

6113/14
ADD 20

JAI 61
GENVAL 6

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinio sekretoriaus, kurio vardu pasirašo direktorius Jordi AYET PUIGARNAU
gavimo data:	2014 m. vasario 3 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generaliniam sekretoriui Uwe CORSEPIUSUI
Komisijos dok. Nr.:	COM(2014) 38 final Annex 20
Dalykas:	ES kovos su korupcija ataskaitos PRIEDAS „AUSTRIJA“

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2014) 38 final Annex 20.

Pridedama: COM(2014) 38 final Annex 20

Bruselis, 3.2.2014
COM(2014) 38 final

ANNEX 20

PRIEDAS

„AUSTRIJA“

prie

ES kovos su korupcija ataskaitos

AUSTRIJA

1. IŽANGA. PAGRINDINIAI ASPEKTAI IR APLINKYBĖS

Kovos su korupcija sistema

Strateginis požiūris. 2007 m., po Valstybių prieš korupciją grupės (GRECO) bendro vertinimo pirmojo ir antrojo etapų imtasi ryžtingiau kovoti su korupcija federaliniu lygmeniu. Be to, po 2009 m. garsių su korupcija susijusių bylų išaugus visuomenės dėmesiui Austrija įdėjo daug pastangų reformuodama savo institucijas, kad šios būtų pritaikytos kovai su korupcija ir bendrai su tarnautojų vykdomais nusikaltimais, taigi, korupcija buvo įtraukta į kovos su finansiniais nusikaltimais strategiją¹. 2009 m. federalinių žemių ekspertams buvo pavesta parengti pasiūlymų, kaip įgyvendinti GRECO rekomendacijas federaliniu lygmeniu ir koordinuoti federalinių žemių kovą su korupcija. Minėti ekspertai šiuo metu jau yra parengę bendrus standartus dėl mokymo, draudimo priimti dovanas, rizikos valdymo, statistikos ir gebėjimų². Nors ir padaryta pažanga siekiant nacionalinio strateginio požiūrio, tačiau dar ne visos federalinės žemės (vok. *Länder*) parengė kovos su korupcija priemones. Kaip teigiamą pavyzdį galima paminėti, kad Vienoje pagrindine kovos su korupcija priemone laikomas informuotumo didinimas ir skaidrumas, be to, veikia karštoji linija³. Austrijos vyriausybė ėmėsi aktyviai skatinti tarptautines pastangas kovoje su korupcija: ji padėjo įsteigti Tarptautinę kovos su korupcija akademiją (IACA) ir inicijavo Europos kovos su korupcija kontaktinių punktų tinklą (EACN)⁴.

Kovojant su korupcija viešojo administravimo srityje daugiausia pastangų skiriama prevencijai – visiems viešojo administravimo lygmenims yra parengtas korupcijos prevencijos elgesio kodeksas⁵. Pastaraisiais metais vyriausybė reformavo viešojo administravimo sektorių, daugiausia dėmesio skirdama tam, kad valstybės tarnyba taptų veiksmingesnė ir palankesnė klientams, be to, ji skatina piliečius aktyviau naudotis e. valdžios paslaugomis⁶. Iniciatyvą sudarė 40 reformos projektų, skirtų administracinių paslaugų kokybei didinti ir lėšoms taupyti. Buvo vykdomi e. valdžios projektai, steigiami vieno langelio skyriai ir atliekama reorganizacija⁷. Visos šios priemonės turėtų pagerinti prevenciją viešajame sektoriuje. Iniciatyvų ėmėsi ir kitos institucijos, nesusijusios su viešuoju administravimu. Po naujausių įtarimų kyšininkavimu buvo įsteigti du parlamentiniai tyrimų

1 Žr., pvz., Abipusių vertinimų „Finansiniai nusikaltimai ir finansų tyrimai“ penktojo etapo vertinimo ataskaitą, pateiktą po ataskaitos dėl Austrijos, Europos Sąjungos Taryba, dok. Nr. 5576/12.

2 Žr. 2009 m. sausio 15 d. ir 2009 m. spalio 23 d. žemių vyriausybės tarybų direktorių konferencijos (vok. *Landesamtsdirektorenkonferenz*) sprendimus, kuriais minėtos užduotys buvo pavestos federalinių žemių ekspertų konferencijai (vok. *Länderexpertenkonferenz*). Pasiūlymai buvo priimti 2010 m. spalio 29 d. ir 2012 m. kovo 30 d. žemių vyriausybės tarybų direktorių konferencijoje.

3 <http://www.wien.gv.at/verwaltung/internerevision/ethik.html>.

4 IACA yra nepriklausomas kompetencijos centras, įsteigtas bendra Jungtinių Tautų Narkotikų kontrolės ir nusikalstamumo prevencijos biuro (UNODC) Austrijoje, Europos kovos su sukčiavimu tarnybos (OLAF) ir kitų suinteresuotųjų subjektų iniciatyva, o jo paskirtis – kompensuoti žinių ir praktikos kovos su korupcija srityje trūkumą rengiant mokymus, kuriant tinklus ir atliekant akademinis mokslinius tyrimus. EACN yra Europos tinklas, įsteigtas Tarybos sprendimu 2008/852/TVA dėl kovos su korupcija kontaktinių punktų tinklo, ir tuo pačiu nepriklausomas forumas, leidžiantis kovos su korupcija specialistams dalytis patirtimi ir bendradarbiauti už savo valstybių ribų rengiant bendras strategijas ir aukštus profesinius standartus.

5 „Atsakomybė tenka man“ (vok. *Die VerANTWORTung liegt bei mir – Bundeskanzleramt Österreich*). https://www.oeffentlicherdienst.gv.at/moderner_arbeitgeber/korruptionspraevention/infos/VerhaltenskodexDeutsch_2012_barrierefrei.pdf?3shqic.

6 2008–2010 m. 16–74 metų amžiaus asmenų, kurie per pastaruosius tris mėnesius su valdžios institucijomis susisieki internetu (t. y. naudojami internetu vienam arba keliems iš šių veiksmų: gauti informacijos iš valdžios institucijų interneto svetainių, parsiųsti oficialius blankus ir išsiųsti užpildytus blankus), procentinė dalis liko nepakitusi – 39 proc. <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsdgo330&plugin=1>.

7 https://www.oeffentlicherdienst.gv.at/fakten/publikationen/verwaltung_in_oesterreich_2011_en.pdf?3sfue1.

komitetai, nagrinėjantys tik įtarimus korupcija; kiti du komitetai taip pat nagrinėjo su korupcija susijusias problemas⁸.

Teisinė sistema. Siekiant laikytis EBPO ir GRECO pateiktų rekomendacijų, buvo priimta naujų teisės aktų. Austrija taip pat priėmė naują Partijų finansavimo įstatymą⁹, pakoregavo Audito tarnybos užduotis stebėti partijų sąskaitas ir iš dalies pakeitė savo Baudžiamąjį kodeksą¹⁰. Pavyzdžiui, buvo įtrauktas nusikaltimas „Anfüttern“ – siūlymas arba žadėjimas suteikti pranašumą arba jo suteikimas, nesusijęs su jokių konkrečiu valdžios veiksmu, kaip, pvz., nedidelių paslaugų suteikimas siekiant „patepti“ santykius su valdžios pareigūnu. Naujausias Baudžiamojo kodekso ir Baudžiamojo proceso kodekso pakeitimas dėl kovos su korupcija priimtas 2012 m. liepos viduryje¹¹. Austrija dar neratifikavo Europos Tarybos baudžiamosios teisės konvencijos dėl korupcijos¹².

Institucinė sistema. Nuo 2010 m. pradžios kovos su korupcija veiksmus federaliniu lygmeniu koordinuoja kovos su korupcija forumas. Šį aukšto lygio koordinavimo komitetą, posėdžiaujantį keturis kartus per metus, sudaro visų kompetentingų institucijų bei įvairių federalinių ministerijų, žemių, tokių institucijų kaip speciali kovos su finansiniais nusikaltimais prokuratūra¹³ (WKStA), federalinė korupcijos prevencijos ir kovos su korupcija tarnyba¹⁴ (BAK) ir finansų rinkos priežiūros institucija, atstovai, taip pat privačiojo sektoriaus subjektai (prekybos rūmai, valstybės tarnautojų sąjunga, notarų rūmai, advokatūra)¹⁵.

Apklaustos

Nuomonių tyrimai. 2013 m. specialiosios „Eurobarometro“ apklausos dėl korupcijos¹⁶ duomenimis, 66 proc. (mažiau nei ES vidurkis) Austrijos respondentų sutinka, kad korupcija jų šalyje yra plačiai paplitusi (ES vidurkis – 76 proc.) Tačiau iš 2013 m. „Eurobarometro“ apklausos taip pat matyti, kad Austrija yra vienintelė Vakarų Europos šalis, kurioje palyginti didelė respondentų dalis (beveik trečdalis) sutiktų atsidėkodami už viešąją paslaugą suteikti dovaną ar paslaugą.

Korupcijos patirtis. 5 proc. respondentų nurodė, kad per pastaruosius 12 mėn. jų buvo paprašyta arba iš jų buvo tikimasi kyšio (ES vidurkis – 4 proc.) Tik 14 proc. (žymiai mažiau nei ES vidurkis, kuris yra 26 proc.) respondentų nuomone, korupcija daro poveikį jų kasdieniam gyvenimui.

Verslo tyrimai. 2013 m. „Eurobarometro“ verslo tyrimo duomenimis¹⁷, 38 proc. verslo atstovų mano, kad korupcija yra kliūtis verslui, o 41 proc. mano, kad šiuo požiūriu nepotizmas ir patronažas taip pat yra problema. 18 proc. respondentų, per pastaruosius trejus metus dalyvavusių viešųjų pirkimų procedūrose, atsakė nelaimėję konkurso dėl korupcijos. Austrijos respondentai nurodė, kad 66 proc. atvejų (daugiau nei ES vidurkis) konkrečioms

8 Šių komitetų protokolai ir sprendimai paskelbti Austrijos Parlamento interneto svetainėje http://www.parlament.gv.at/PAKT/VHG/XXIV/A-USA/A-USA_00003_00314/index.shtml.

9 *Bundesgesetz über die Finanzierung politischer Parteien (Parteiengesetz 2012 – PartG)*, Federalinis oficialusis leidinys I Nr. 56/2012, <http://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20007889>.

10 *Korruptionsstrafrechtsänderungsgesetz 2012 – KorrStrÄG 2012*, BGBl I Nr. 61/2012.

11 *Korruptionsstrafrechtsänderungsgesetz 2012 – KorrStrÄG 2012*, BGBl I Nr. 61/2012.

12 Kaip pranešta, ratifikavimo įstatymas Parlamente turėjo būti priimtas 2013 m. liepos viduryje, tačiau ratifikavimo dokumentas dar nepateiktas. <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/173-1.htm>

13 *Wirtschafts- und Korruptionsstaatsanwaltschaft*.

14 *Bundesamt zur Korruptionsprävention und Korruptionsbekämpfung*.

15 Abipusių vertinimų „Finansiniai nusikaltimai ir finansų tyrimai“ penktojo etapo vertinimo ataskaita, pateikta po ataskaitos dėl Austrijos, Europos Sąjungos Tarybos dokumentas Nr. 5576/12, Briuselis. 2012 m. sausio 20 d., p. 5.

16 2013 m. specialioji „Eurobarometro“ apklausa Nr. 397.

17 2013 m. greitoji „Eurobarometro“ apklausa Nr. 374.

įmonėms buvo specialiai pritaikytos specifikacijos. 57 proc. respondentų teigė, kad plačiai paplitę konkurso dalyvių tarpusavio susitarimai dėl teikiamų pasiūlymų. Be to, 45 proc. respondentų pranešė apie interesų konfliktus vertinant pasiūlymus ir 35 proc. – apie neaiškius atrankos arba vertinimo kriterijus. Remiantis Pasaulio ekonomikos forumo 2013–2014 m. pasaulinio konkurencingumo ataskaita, Austrija konkurencingiausių pasaulio ekonomikų sąrašė tarp 152-jų šalių užima 16-tą vietą¹⁸.

Kontekstas

Teisėsauga ir teisminės institucijos. Austrija korupcijos prevenciją ir baudžiamąjį persekiojimą pavedė specialioms institucijoms, kaip antai WKStA ir BAK.

Privatusis sektorius. Austrija 2008 m. perkėlė Pamatinį sprendimą 2003/568/TVR dėl kovos su korupcija privačiame sektoriuje ir 2012 m. persvarstė teisinę sistemą dėl korupcijos privačiame sektoriuje; taigi, Austrijos įstatymai dabar dera su pamatiniu sprendimu¹⁹.

Politinių partijų finansavimas. Šiuo metu vykstant diskusijoms apie korupciją politikoje daugiausia dėmesio tenka (įtariamam) aukšto rango politines pareigas einančių darbuotojų kyšininkavimui ir neteisėtam partijų finansavimui. Iškilus į viešumą keletui neteisėto partijų finansavimo atvejų (kaip pavyzdį galima paminėti garsaus valstybės pareigūno, kuris buvo pripažintas kaltu dėl nesąžiningo pasipelnymo, susijusio su politiniu kišimusi mainais už jo politinei partijai paaukotas lėšas, bylą) kilusi kritikos banga pastūmėjo priimti keletą reformų įstatymų. 2013 m. įsigaliojo naujas Politinių partijų finansavimo įstatymas²⁰. 2013 m. gruodžio mėn. Audito Rūmai (vok. *Rechnungshof*) pateikė pradinę įstatymo įgyvendinimo ataskaitą, kurioje buvo aptariami ir įgyvendinimo trūkumai²¹.

Galimybė susipažinti su informacija. Pagal 1987 m. Įstatymą dėl pareigos informuoti²² valdžios institucijos (visais administraciniais lygmenimis) turi nedelsdamos atsakyti į prašymus pateikti informaciją, jeigu nėra įstatymu nustatytos pareigos užtikrinti tokios informacijos slaptumą. Vykstant viešoms diskusijoms apie būtinybę priimti atskirą federalinį įstatymą dėl teisės gauti informaciją, vyksta ir politinės diskusijos dėl iniciatyvos sumažinti išimčių skaičių ir panaikinti daugumą iš šiuo metu įstatymais numatytų slaptumo priešasčių²³.

Pranešimas. Austrija numatė patobulinti teisinę sistemą siekiant apsaugoti pranešėjus, tačiau specialių teisės aktų dar nepriimta. Valstybės tarnybos įstatymo nuostata valstybės tarnyboje aiškiai draudžiama imtis veiksmų, kurie pakenktų valstybės tarnautojui, gera valia pranešusiam apie nusikaltimą²⁴. Yra nustatyta bendra valstybės tarnautojų prievolė pranešti apie nusikaltimus²⁵. Nuo 2010 m. bet kuris nacionalinio lygmens valstybės tarnautojas gali pateikti informaciją tiesiai BAK, nesikreipdamas į savo administracinio padalinio vadovybę,

18 http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2013-14.pdf.

19 COM(2011) 309 final, 2011 m. birželio 6 d. antroji PS 2003/568/TVR įgyvendinimo ataskaita (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52011DC0309:EN:HTML>).

20 *Bundesgesetz über die Finanzierung politischer Parteien (Parteiengesetz 2012 – PartG)*, Federalinis oficialusis leidinys I Nr. 56/2012, skelbiamas http://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblAuth/BGBLA_2012_I_56/BGBLA_2012_I_56.pdf

21 *Bericht des Rechnungshofs. Reihe Bund 13/2013, Umsetzung des Parteiengesetzes 2012 durch den RH*, pp. 62–76.; http://www.rechnungshof.gv.at/fileadmin/downloads/_jahre/2013/berichte/teilberichte/bund/Bund_2013_13/Bund_2013_13_5.pdf.

22 *Bundesgesetz vom 15. Mai 1987 über die Auskunftspflicht der Verwaltung des Bundes und eine Änderung des Bundesministeriengesetzes 1986 (Auskunftspflichtgesetz)*, Federalinis oficialusis leidinys Nr. 287/1987, paskutinis pakeitimas: I 158/1998, http://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/ErV/ERV_1987_287/ERV_1987_287.pdf.

23 Viešųjų diskusijų raidą galite stebėti interneto svetainėje <http://www.transparenzgesetz.at/>.

24 Naujas įstatymo „Beamten-Dienstrechtsgesetz“ 53a straipsnis: <http://www.ris.bka.gv.at/Dokument.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Dokumentnummer=NOR40133771>.

25 Pagal įstatymo „Beamten-Dienstrechtsgesetz“ 53a straipsnį visi valstybės tarnautojai privalo pranešti apie galimus baudžiamuosius pažeidimus savo administracinio padalinio vadovui. Tas pats taikoma ir pagal darbo sutartį dirbantiems valstybės tarnautojams (įstatymo „Vertragsbedienstetengesetz“ 5 straipsnis).

tačiau tai daryti gali ne visi žemių tarnautojai. WKStA yra parengusi internetinį pranešimų teikimo mechanizmą, kuriuo galima anonimiškai pranešti apie nusikaltimus naudojantis sistema, vadinama „Business Keeper Monitoring System“ (BKMS).

Lobistinės veiklos skaidrumas. Neseniai priimtas lobistinės veiklos įstatymas įsigaliojo 2013 m. sausio 1 d.²⁶. Jame nustatytas privalomas lobistinių ir interesų asociacijų registras. Duomenų bazė yra viešai prieinama internete, o ją tvarko ir lobistinių organizacijų pateiktą informaciją skelbia Teisingumo ministerija²⁷. Įstatyme nustatyti pagrindiniai lobistinės veiklos ir atstovavimo interesams principai, taikomi visoms grupėms. Be to, reikalaujama, kad lobistinės įmonės ir bendrovės, kuriose dirba vidaus lobistai, taikytų viešai prieinamą elgesio kodeksą²⁸.

2. DALYKINĖS SRITYS

Baudžiamasis persekiojimas už korupciją

Remiantis 2013 m. „Eurobarometro“ duomenimis, Austrija yra tarp šalių, pasiekusių geriausių rezultatų vertinant pagal sėkmingo baudžiamojo persekiojimo už korupciją atgrasomąjį poveikį. Tai gali būti susiję su žiniasklaidos priemonių dėmesiu WKStA darbui ir reguliariomis BAK veiklos ataskaitomis.

Įtarimus korupcija viešajame sektoriuje tiria BAK – 2001 m. įkurtos panašios įstaigos, federalinio vidaus reikalų biuro, įpėdinė. BAK yra Vidaus reikalų ministerijos tarnyba, esanti Viešojo saugumo generalinio direktorato išorėje. Jai suteikti tyrimo įgaliojimai ir nacionalinė jurisdikcija korupcijos prevencijos ir kovos su korupcija srityje, o jos pagrindinė užduotis – nagrinėti įtarimus ir skundus dėl Federalinės vidaus reikalų ministerijos ir jos pavaldžių departamentų darbuotojų, taip pat atlikti tyrimus dėl piktnaudžiavimo tarnyba²⁹. Tačiau jos kompetencijai priklauso ne tik vidaus tyrimai Vidaus reikalų ministerijoje. Be BAK, tyrimus atlieka ir Austrijos federalinis tyrimų biuras (vok. *Bundeskriminalamt*) bei jo regioniniai biurai. Šiems biurams priklauso tarnybos, tiriančios finansinius nusikaltimus ir atsakingos už turto konfiskavimą³⁰.

2011 m. buvo įkurta nauja tarnyba, žinoma kaip Centrinė kovos su finansiniais nusikaltimais ir korupcija prokuratūra³¹. Prokurorams rengiami specializuoti mokymai ir tobulinimosi kursai. WKStA darbuotojų skaičių ketinama padidinti iki 40, tačiau 2014 m. pradžioje priimta tik kiek daugiau nei pusė numatyto darbuotojų skaičiaus.

Nuo 2009 m. teisėsaugos tarnybos daugiau pastangų (t. y. turimų lėšų ir žmogiškųjų išteklių) skiria ekonominių nusikaltimų tyrimams. Tiek policija, tiek prokuratūros nurodo stingant

26 *Lobbying- und Interessenvertretungs-Transparenz-Gesetz – LobbyG*, žr. http://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblAuth/BGBLA_2012_I_64/BGBLA_2012_I_64.pdf.

27 <http://www.lobbyreg.justiz.gv.at/>; į šią duomenų bazę dar turi būti įtraukta bent dalis didelių bendrovių lobistinių atstovų.

28 *Lobbying- und Interessenvertretungs-Transparenz-Gesetz – LobbyG*, žr. http://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblAuth/BGBLA_2012_I_64/BGBLA_2012_I_64.pdf, <http://www.lobbyreg.justiz.gv.at/>

29 Federalinis įstatymas dėl Federalinio kovos su korupcija biuro (BAK-G) įsteigimo ir jo organizacijos, BGBl. I Nr. 72/2009).

30 Abipusių vertinimų „Finansiniai nusikaltimai ir finansų tyrimai“ penktojo etapo vertinimo ataskaita, ataskaita dėl Austrijos, 6508/2/10; REV 2, Briuselis, 2010 m. balandžio 8 d.

31 *Zentrale Staatsanwaltschaft zur Verfolgung von Wirtschaftsstrafsachen und Korruption*. 2009 m. buvo įkurta speciali kovos su korupcija prokuratūra (vok. *Korruptionsstaatsanwaltschaft*), 2011 m. tapusi WKStA. Jos įgaliojimai visų pirma nustatyti 1986 m. kovo 5 d. Federaliniame prokuratūrų įstatymo 2a straipsnyje (*Bundesgesetz vom 5. März 1986 über die staatsanwaltschaftlichen Behörden (Staatsanwaltschaftsgesetz - StAG) StF*: BGBl. Nr. 164/1986; jos kompetencijos visų pirma nustatytos Baudžiamojo proceso įstatymo 20a straipsnyje (*Strafprozessordnung, § 20a*).

pajėgumų³². Austrija pranešė, kad iki 2014 m. ji papildomai skyrė 28 mln. EUR kovai su korupcija ir ekonominiais nusikaltimais ir taip sudarė galimybes sukurti dar 190 darbo vietų³³. Tačiau kaip matyti iš pirmiau aprašytos WKStA darbuotojų padėties, vis dar kyla sunkumų siekiant tinkamai paskirstyti išteklius korupcijos bylų tyrimams ir jų baudžiamajam persekiojimui.

Teismų statistikos duomenimis, 2012 m. priimti 78 apkaltinamieji nuosprendžiai dėl nusikalstamos veikos, padarytos einant pareigas valstybės tarnyboje, įskaitant korupciją, asmeninės laisvės ir būsto neliečiamumo pažeidimus, o 2011 m. tokių nuosprendžių buvo 90³⁴. 2011 m. statistikoje nurodytas 701 pranešimas apie BAK atliekamus tyrimus dėl piktnaudžiavimo valdžia³⁵, o tarp jų tyrimai dėl kyšininkavimo sudarė tik labai nedidelę dalį (29 bylos). Tačiau ši informacija apie įtariamą kyšininkavimą nėra išsami, nes BAK kompetencijai priklauso tik viena konkreti viešojo administravimo ir valdžios institucijų sritis, taigi, joje neatsispindi visas su korupcija susijusių nusikalstamų veikų spektras. Iš šių skaičių matyti, kad dedama daug pastangų siekiant atskleisti korupcijos atvejus ir pateikti baudžiamuosius kaltinimus, o išnagrinėtų bylų skaičius rodo, kad Austrija padarė žymią pažangą.

Prokuratūros privalo laikytis Teisingumo ministerijos nurodymų. Tam tikrais įstatymu numatytais atvejais³⁶ bylos turi būti perduodamos vyresniajam prokurorui, kuris privalo pateikti ataskaitą teisingumo ministrui. Apie įtarimus, susijusius su išrinktais atstovais, prokurorai visada privalo pranešti ministrui, išskyrus tuos atvejus, kai nėra jokio ryšio su susijusio asmens politine veikla. Generalinė prokuratūra ir Federalinė teisingumo ministerija gali duoti tik raštiškus ir pagrįstus nurodymus. Teisingumo ministras turi patvirtinti visus galutinius sprendimus baudžiamosiose bylose, keliančiose aukštesnio nei regioninio lygmens viešąjį susidomėjimą. Nurodymai duodami per atitinkamą Teisingumo ministerijos padalinį. Teisingumo ministras turi atsiskaityti Parlamentui apie duodamus nurodymus. Tai, kad teisingumo ministras viso baudžiamąjo proceso metu gali duoti nurodymus, laikoma pažeidžiama vieta, nes dėl to prokurorams gali būti trukdoma nagrinėti opesnes bylas, pvz., susijusias su įtarimais politine korupcija. EBPO išreiškė panašų susirūpinimą dėl kyšininkavimo užsienyje.³⁷

Pagrindinės prokurorams taikomos taisyklės galioja ir WKStA, ją prižiūri teisingumo ministras, todėl tam tikrais atvejais ji privalo laikytis nurodymų. Nuo kitų prokuratūros įstaigų ji skiriasi tuo, kad jos priežiūra vykdoma *a posteriori*, t. y. prokurorai ataskaitą pateikia tik pasibaigus pirmajam baudžiamąjo proceso etapui, – po to, kai buvo imtasi priemonių, – ir joje išdėsto, ar ketina pateikti kaltinimus, ar nutraukti bylą. Šiuo etapu teisingumo ministras turi

32 2012 m. gruodžio mėn. EBPO 3 etapo kovos su kyšininkavimu konvencijos įgyvendinimo Austrijoje ataskaita, p. 35.

<http://www.oecd.org/daf/anti-bribery/Austriaphase3reportEN.pdf>

33 Abipusių vertinimų „Finansiniai nusikaltimai ir finansų tyrimai“ penktojo etapo vertinimo ataskaita, pateikta po ataskaitos dėl Austrijos, Europos Sąjungos Tarybos dokumentas Nr. 5576/12, Briuselis, 2012 m. sausio 20 d.

34

https://www.statistik.at/web_de/statistiken/soziales/kriminalitaet/verurteilungen_gerichtliche_kriminalstatistik/index.html Statistiniai duomenys apima baudžiamuosius nusikaltimus, kurie buvo padaryti ir dėl kurių baudžiamieji kaltinimai buvo pateikti iki 2012 m. pakeičiant Baudžiamąjį kodeksą (*KorrStrAG*), todėl į juos įtrauktos tik su viešosiomis pareigomis ir dėl neatsargumo padarytais asmeninės laisvės arba namų neliečiamumo pažeidimais („*Fahrlässige Verletzung der Freiheit der Person oder des Hausrechts*“ – § 303 *StGB*) susijusios bylos, nes duomenys pateikiami visam skyriui „Baudžiamieji tarnybinių pareigų pažeidimai“ („*Strafbare Verletzungen der Amtspflicht*“). Su kyšininkavimu privačiame sektoriuje susiję statistiniai duomenys lentelėje atskirai nepateikti. Dauguma šiame skirsnyje nurodytų bylų yra susijusios su piktnaudžiavimu valdžia (žr. GRECO trečiąjį vertinimą).

35 http://www.bak.gv.at/cms/BAK_dt/service/downloads/files/Jahresberichte/BAK_Jahresbericht_2011.pdf

36 Prokuratūros įstaigų įstatymo 8, 8a ir 29 a straipsniai (*Bundesgesetz vom 5. März 1986 über die staatsanwaltschaftlichen Behörden (Staatsanwaltschaftsgesetz - StAG) StF: BGBl. Nr. 164/1986*;

37 EBPO 3 etapo kovos su kyšininkavimu konvencijos įgyvendinimo Austrijoje ataskaita, p. 25–32. [GRECO bendro vertinimo pirmasis ir antrasis etapai. Austrijos atitikties reikalavimams ataskaita. RC-I/II \(2010\) 1E, 28 dalis.](#)

nuspręsti, ar ketina atsižvelgti į prokuroro rekomendaciją; jis turi galią nurodyti tęsti tyrimą. Iš dalies dėl išaugusio visuomenės susidomėjimo ir skirtingų atskaitomybės taisyklių WKStA laikoma pakankamai nepriklausoma teisingumo įstaiga, nepasiduodanti politiniam spaudimui.

Geroji praktika. WKStA pranešimų sistema

2013 m. pavasarį WKStA, naudodamasi sistema „Business Keeper Monitoring System“, įrengė karštąją liniją pranešimams apie korupciją. Naudojantis šia WKStA valdoma internetine pranešimų teikimo sistema galima anonimiškai pranešti apie korupciją, o pranešėjui užmezgus ryšį su institucijomis pastarosios negali atsekti pranešėjo tapatybės. Sistema grindžiama programine įranga, kuri pirmą kartą buvo išbandyta Žemutinėje Saksonijoje, o tokiu būdu gauta svarbi informacija naudojama įtarimų korupcija tyrimams.

Vieno Europos Parlamento nario, kuris buvo apkaltintas tuo, kad per operaciją („pinigai už įstatymų pakeitimus“), kurioje dalyvavo keturi įvairių valstybių narių Europos Parlamento nariai, sutiko priimti nederamą atlygį iš lobistais apsimitusių žurnalistų už įstatymų pakeitimus, atveju Austrijoje buvo sparčiai pradėtas baudžiamasis procesas. Buvo priimtas pirmosios instancijos apkaltinamasis nuosprendis, tačiau po apskundimo jis buvo panaikintas ir nusiųstas atgal pirmosios instancijos teismui, kad šis išnagrinėtų bylą iš naujo.

Pagrindinis finansinių, taigi ir su korupcija susijusių bylų, tyrimų elementas – teisėsaugos institucijų prieiga prie banko duomenų. Nors Austrijos teisinės nuostatos ir teisinė sistema numato galimybes Austrijos valdžios institucijoms gauti banko paslapties saugomus duomenis³⁸, tačiau prokurorų ir teisėsaugos institucijų prašymams taikomos griežtos sąlygos, leidžiančios finansų institucijoms atsakyti suteikti informaciją³⁹. Teismo sprendime, be kita ko, turi būti išdėstyti faktai, pateisinantys sprendimą ir nurodantys jo proporcingumą. Pažanga iš dalies padaryta 2010 ir 2012 m., kai buvo itin sušvelnintos Baudžiamojo proceso kodekso 116 straipsnio, kuriame nustatyti reikalavimai, taikomi siekiant gauti banko paslapties saugomos informacijos, sąlygos⁴⁰. Reikėtų pažymėti, kad minėta procedūra netaikoma, kai korupcija susijusi su pinigų plovimu – tokiu atveju taikomos atskiros taisyklės siekiant gauti banko duomenis per Austrijos finansinės žvalgybos padalinį⁴¹.

Tačiau pirmiau aprašyta sistema gali kelti bent dvi problemas. Pirmą, atsižvelgiant į tai, kad bankų duomenys gali būti pagrindas nustatant pagrindinius nusikalstamos veikos elementus, o institucijos tokių duomenų dar neturi, panašu, kad institucijoms neproporcingai sunku teikti prašymus suteikti informacijos. Tokią informaciją galima gauti tik apklausus visas galimas susijusias finansų institucijas, ar jose yra tam tikrus kriterijus atitinkanti sąskaita. Jeigu institucijos nežino įtariamojo sąskaitos duomenų, jos turi kreiptis į visas Austrijos bankų asociacijas ir pateikti teismo sprendimą. Bankų asociacijos į savo narius privalo kreiptis tik tada, kai bus išnaudojusios visas teises priemones. Banko asociacijai susisiekus su tam tikru banku pastarasis savo ruožtu turi teisę skųstis. Antra, pati svarbiausia problema – informacijos rinkimas iš visų susijusių finansų institucijų gali kainuoti daug laiko. Pagal dabartinę sistemą prieiga prie banko duomenų yra lėta. Finansų institucijos, siekdamos apsaugoti nuo savo

38 *Bankwesengesetz, §38., BGBl. Nr. 532/1993 zuletzt geändert durch BGBl. I Nr. 70/2013.*
http://www.jusline.at/38_BWG.html.

39 Abipusių vertinimų „Austrijos kova su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu“ ataskaitos santrauka, 2009 m. birželio mėn., p. 5. <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/mer/MER%20Austria%20ES.pdf>.

40 EBPO 3 etapo kovos su kyšininkavimu konvencijos įgyvendinimo Austrijoje ataskaita, 69 dalis.

41 EBPO 3 etapo kovos su kyšininkavimu konvencijos įgyvendinimo Austrijoje ataskaita, 113 dalis.

klientų teisinių priemonių, gali pačios sistemingai imtis teisių gynimo priemonių⁴² ir taip sustabdyti sprendimo suteikti prieigą prie duomenų vykdymą.

Padėčiai pagerinti, 2013 m. rugpjūčio 13 d. Teisingumo ministerija parengė dekretą visiems prokurorams ir teisėjams, kuriame pateikė paaiškinimų ir prašymo suteikti prieigą prie informacijos blanko pavyzdį. Finansų institucijoms tereikia nusiųsti blanką su bendra informacija, taip išvengiant, kad bus atskleista tyrimams pavojinga informacija. Taip galėtų būti sutrumpintas ir laikas, reikalingas atsakyti į prašymą.

Kyšininkavimas užsienyje

Vykdamas baudžiamąjį persekiojimą už korupciją šalies viduje padaryta didelė pažanga, tačiau bendros kritikos vis dar susilaukia baudžiamasis persekiojimas už kyšininkavimą užsienyje, galintį kelti grėsmę svarbiems ekonominiams interesams.

2005 m. EBPO kovos su kyšininkavimu darbo grupės vertinimo grupė⁴³ nurodė, kad praėjus šešeriems metams po EBPO konvencijos ratifikavimo Austrijos institucijos neišnagrinėjo nė vienos bylos dėl kyšininkavimo užsienyje, nors Austrijos įmonės ir bankai savo veiklą Centrinėje ir Rytų Europoje vykdo nuo 1990 m. Minėtame regione vykstant bankų, telekomunikacijų ir energijos sektorių privatizavimui Austrijos statybos bendrovės aktyviai vykdė veiklą tuose sektoriuose, taigi, ir konkurencinėse rinkose, kurios buvo pažeidžiamos korupcijos požiūriu. EBPO ataskaitoje taip pat nurodyta, kad teisingumo sistemos ir policijos informuotumas apie kyšininkavimo riziką vykdamas tarptautinius verslo sandorius yra labai mažas arba jo nėra, o teisėjams, prokurorams ir policijai apskritai stinga reikiamų žinių apie finansinius nusikaltimus. Tačiau Telekomo byla, kurioje buvo kyšininkavimo tiek šalyje, tiek užsienyje elementų, tapo teigiamu programos, pagal kurią galima naudoti liudytojų valstybės naudai parodymus ir jais remiantis tirti garsias bylas, pavyzdžiu⁴⁴. Pirmosios instancijos teismas apkaltinamąjį nuosprendį šioje byloje priėmė 2013 m. liepos mėn.

Įkūrus WKStA padėtis pasikeitė. WKStA prokurorai kaupia vis daugiau būtinų žinių, kad galėtų nuodugniai tirti kyšininkavimo užsienyje bylas. Ši tarnyba buvo kuriama laipsniškai, taigi tuo, galbūt, būtų galima paaiškinti, kodėl 2000 m. pradžioje pradėtos nagrinėti bylos vis dar nebaigtos. 2012 m. gruodžio mėn. EBPO pranešė, kad nuo Austrijos įstojimo į organizaciją 1999 m. buvo svarstoma 15 įtarimų kyšininkavimu, šešios bylos dėl šių įtarimų buvo nutrauktos arba net nebuvo pradėta jų nagrinėti⁴⁵. Nuo to laiko buvo užbaigtos dvi bylos: viena byla buvo baigta baudžiamuoju apkaltinamuoju nuosprendžiu Austrijos verslininkui, susijusiam su kyšininkavimo byla kitoje ES valstybėje narėje, o kita – išteisinimu dėl su prekyba ginklais susijusio pinigų plovimo.

EBPO vertintojai taip pat pateikė keletą rekomendacijų dėl Austrijos nuostatų, susijusių su bendrovių ir kitų subjektų, kurie duoda kyšių užsienio valstybių pareigūnams, atsakomybe. Tiek 2, tiek ir 3 etapo vertinimo ataskaitose rekomenduota vietoj dabartinių baudų, kurios nustatomos pagal juridinio asmens metinio pelno dydį, neviršijant 1,8 mln. EUR⁴⁶, juridiniams asmenims nustatyti veiksmingas, proporcingas ir atgrasomąsias sankcijas.

42 EBPO 3 etapo kovos su kyšininkavimu konvencijos įgyvendinimo Austrijoje ataskaita, 149 dalis.

43 EBPO 2 etapo Konvencijos dėl kyšių davimo užsienio valstybių pareigūnams tarptautiniuose verslo sandoriuose ir 1997 m. rekomendacijos dėl kovos su kyšininkavimu tarptautiniuose verslo sandoriuose taikymo Austrijoje ataskaita, 2006 m. vasario 16 d. Žr. <http://www.oecd.org/daf/anti-bribery/anti-briberyconvention/36180957.pdf>

44 2011 m. pakeisto Baudžiamojo proceso kodekso 209a straipsnis.

45 EBPO 3 etapo kovos su kyšininkavimu konvencijos įgyvendinimo Austrijoje ataskaita, p. 8–12.

46 Žr. įstatymo „Verbandsverantwoordungsgesetz“ 4 straipsnį; *BGBI. I Nr. 151/2005 zuletzt geändert BGBI. I Nr. 112/2007*.

Manoma, kad šių priemonių nepakanka, ypač tais atvejais, kai juridinis asmuo per atitinkamą laikotarpį negavo jokio pelno⁴⁷.

EBPO vertintojai taip pat nustatė, kad daugumoje bylų, kai baigusi jas tirti prokuratūra pateikia Teisingumo ministerijai ataskaitą, ministras nurodo atlikti papildomų tyrimų veiksmų. Nepaisant ypatingo WKStA statuso, EBPO 3 etapo ataskaitoje dar kartą pabrėžė savo susirūpinimą. Ji rekomendavo užtikrinti, kad kyšininkavimo užsienyje tyrimui ir baudžiamajam persekiojimui, ypač atsižvelgiant į teisingumo ministro sprendimų priėmimo kyšininkavimo užsienyje byloje įgaliojimus, nedarytų įtakos nacionaliniai ekonominiai interesai, galimas poveikis santykiams su kita valstybe arba susijusių fizinių arba juridinių asmenų tapatybė⁴⁸.

2012 m. Austrija iš dalies pakeitė savo teisės aktus, kad suderintų Baudžiamąjį kodeksą su EBPO kovos su korupcija konvencija. EBPO palankiai įvertino Austriją dėl to, kad ji išplėtė savo jurisdikciją kyšininkavimo užsienyje byloje ir atitinkamas nuostatas taiko visiems Austrijos piliečių padarytiems nusikaltimams, nepaisant to, ar kyšis buvo pasiūlytas, pažadėtas ar sumokėtas. Palankaus EBPO vertinimo taip pat susilaukė Austrijos pastangos panaikinti abipusio baudžiamumo sąlygą⁴⁹.

Užsienio tyrimams vis dar gali kliudyti taisyklės dėl prieigos prie banko duomenų, todėl savitarpio teisinė pagalba gali būti mažiau veiksminga. EBPO abipusio vertinimo metu Austrijos valdžios institucijos nustatė, kad dažniausia vėlavimo suteikti savitarpio teisinę pagalbą priežastis yra banko paslaptis⁵⁰.

Aukšto lygmens renkamų ir skiriamų pareigūnų sąžiningumas

Federaliniu įstatymu, kuris, be kita ko, taikomas ir federalinės, ir žemių vyriausybių nariams, merams, jų pavaduotojams, savivaldybių tarybų nariams, Nacionalinės tarybos (vok. *Nationalrat*), Federalinės tarybos (vok. *Bundesrat*) ir landtagų nariams, nustatytos išsamios pajamų ir turto deklaravimo taisyklės.⁵¹

Federalinės ir žemių vyriausybių nariai bei valstybės sekretoriai pradėję eiti savo pareigas, po to kas dvejus metus ir per tris mėnesius po išėjimo iš vyriausybės privalo deklaruoti visą savo turtą Audito Rūmų pirmininkui. Tačiau ši prievolė nesusieta su jokiū mechanizmu, pagal kurį būtų galima patikrinti, ar pateikti duomenys teisingi, todėl pateikus neteisingus duomenis baudų neskiriama. Įstatyme tėra nustatyta, kad žymiai padidėjus turtui Audito Rūmų pirmininkas turi apie tai pranešti atitinkamai Nacionalinės tarybos arba landtago pirmininkui. Pastarieji taip pat gali bet kuriuo metu paprašyti Audito Rūmų pirmininko pateikti ataskaitą. Turto deklaracijos nėra viešai prieinamos. 9-ojo dešimtmečio pradžioje vyko diskusijos dėl vyriausybės narių interesų konflikto; nuo to laiko pareigas einantiems vyriausybės nariams apskritai draudžiama užsiimti kokia nors verslo veikla. Jeigu pareigas einantys vyriausybės nariai nori išimties tvarka užsiimti kita atlyginama veikla, jie turi gauti atitinkamo Nacionalinės tarybos arba landtago komiteto leidimą⁵².

47 EBPO 2 etapo ataskaita, 145 dalis *et seq.*, EBPO 3 etapo kovos su kyšininkavimu konvencijos įgyvendinimo Austrijoje ataskaita, 2012 m. gruodžio mėn., 52 dalis *et seq.* Žr. <http://www.oecd.org/daf/anti-bribery/Austriaphase3reportEN.pdf>.

48 EBPO 3 etapo kovos su kyšininkavimu konvencijos įgyvendinimo Austrijoje ataskaita, 90–96 dalys

49 EBPO kovos su kyšininkavimu darbo grupės 3 etapo ataskaita dėl Austrijos.

50 EBPO 3 etapo kovos su kyšininkavimu konvencijos įgyvendinimo Austrijoje ataskaita, 149 dalis.

51 *Bundesgesetz über Unvereinbarkeiten für oberste Organe und sonstige öffentliche Funktionäre (Unvereinbarkeitsgesetz 1983)*, su paskutiniaisiais pakeitimais, padarytais 2013 m., *BGBI. I Nr. 141/2013*

<http://www.ris.bka.gv.at/Dokument.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Dokumentnummer=NOR40140745>.

52 Įstatymo „Unvereinbarkeitsgesetz“ 2 straipsnis.

Parlamento nariai savo turto atskleisti neprivalo⁵³. Neseniai padarytu įstatymo pakeitimu nustatytos tam tikros jų interesų ir pajamų deklaravimo taisyklės. Privaloma deklaruoti vadovaujamas pareigas privačiose bendrovėse, be to, visi Parlamento nariai turi pateikti informaciją apie savo vidutinį mėnesinį atlyginimą ir nurodyti vieną iš penkių pajamų dydžio kategorijų⁵⁴. Parlamentinis nesuderinamumo komitetas paprasta balsų dauguma sprendžia, ar tokią deklaruojamą veiklą galima tęsti toliau. Sprendimus dėl landtagų narių veiklos priima atsakingas Landtagų komitetas. Tačiau nėra numatyta jokie mechanizmo, pagal kurį būtų galima patikrinti, ar deklaruojami duomenys teisingi, arba skirti baudas už taisyklių nesilaikymą. Parlamentų nariams griežtai draudžiama vykdyti lobistinę veiklą, tačiau jie gali turėti verslo interesų arba jiems atstovauti, jei laikosi tų interesų deklaravimo taisyklių. Įstatymu yra numatytos baudos už piktnaudžiavimą tarnybine padėtimi, o jeigu parlamentinis komitetas nustato, kad Parlamento narys piktnaudžiavo savo tarnybine padėtimi siekdamas naudos, pastarasis gali netekti mandato.

3. TOLESNI VEIKSMAI

Austrijoje kovą su korupcija sustiprino institucijų pastangos užkirsti korupcijai kelią ir vykdyti baudžiamąjį persekiojimą už ją. Panaikinus vis dar pasitaikančias kliūtis tyrimams (pvz., supaprastinus prieigą prie banko duomenų) būtų galima veiksmingiau vykdyti baudžiamąjį persekiojimą už kyšininkavimą tiek šalyje, tiek užsienyje. Austrija neseniai padarė esminius Baudžiamojo kodekso pakeitimus ir priėmė naują įstatymą dėl politinių partijų, tačiau šių priemonių poveikio įvertinti dar negalima.

Papildomo dėmesio reikia skirti šiems klausimams:

- užtikrinti, kad **WKStA** turėtų reikiamų pajėgumų nagrinėti korupcijos tiek šalyje, tiek ir užsienyje bylas. Pirmumo tvarka nagrinėti **kyšininkavimo užsienyje** bylas ir vykdyti jose baudžiamąjį persekiojimą. Parengti gaires prokurorams, kuriose būtų pabrėžiama, kad baudžiamajam persekiojimui už kyšininkavimą užsienyje neturėtų kliudyti nacionaliniai ekonominiai interesai. Padidinti baudas juridiniams asmenims, kad jos būtų veiksmingos, proporcingos ir atgrasomos;
- pagerinti **prieigos prie banko sąskaitų informacijos** tvarką kilus įtarimams dėl korupcijos. Sudaryti sąlygas teisėsaugos institucijoms nekliudomoms gauti duomenis, kai to reikia dėl bylos sunkumo ir svarbos;
- sukurti veiksmingą **tiek renkamų, tiek skiriamų vyresniųjų pareigūnų** turto ir interesų deklaracijų tikrinimo mechanizmą, pagal kurį būtų galima atlikti nešališką patikrinimą. Numatyti atgrasomas sankcijas, jeigu nesilaikoma interesų, pajamų ir turto deklaravimo taisyklių.

53 Tačiau Parlamento nariams, kurie yra ir federalinės, ir žemių vyriausybių nariai, taikoma šios kategorijos pareigūnams nustatyta prievolė deklaruoti turtą.

54 1983 m. įstatymas „Unvereinbarkeitsgesetz“, iš dalies pakeistas 2013 m., BGBl. I Nr. 141/2013.